

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİŐİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research

Cilt: 14 Sayı: 77 Nisan 2021 & Volume: 14 Issue: 77 April 2021

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

SERAMİK SANATINDA EV TEMASI

HOME THEME IN CERAMIC ART

Yeşim ZÜMRÜT*

Tuğçe Gamze EĞE**

Öz

Açık alanlardan mağaralara, Neolitik dönemle birlikte göçebe yaşamdan yerleşik hayata geçilmesiyle kalıcı barınaklar yapılmaya başlanmış, bu yapılar artarak köyleri oluşturmuş ve süreç günümüz kent formuna kadar devam etmiştir.

Modernleşme sürecinde evin kapsadığı özel anlamlar ve eve yüklenen duygusal işlev yerini standart bir mimari yapıya bırakmış, yeni geliştirilen mimari yöntemler ve teknolojiler ile giderek çoğalan yapılar arasında yok olmaya yüz tutan kimlik, aidiyet, bellek kavramlarıyla birlikte "ev", yabancılaşan ve anılarda kalan bir imge olmuştur. Bu imge, cam, resim, heykel ve edebiyat gibi disiplinler arası alanlarda Vincent Van Gogh, Herbert Stehle, Fleur Schuell, Mary Bayard White gibi sanatçıların eserlerinde karşımıza çıkar.

Çalışma kapsamında, ev temasının disiplinler arası sanat alanlarının yanı sıra seramik sanatında malzemenin zengin plastik değerleriyle birleşen güçlü dokunuş ve bakış açılarında kimi zaman kavram, kimi zaman form olarak nasıl yer aldığı örnek eserler üzerinden incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ev, İmge, Tema, Bellek, Yabancılaşma.

Abstract

From open lands to caves, adopting a sedentary life from nomadic life along with the Neolithic age, permanent asylums have been built, these constructions, having increased, have formed villages and this period has continued until today city formation.

During the period of modernization, special meanings which the house involves and the sentimental function imposed to the house has given place to a standard architectural structure, "house", together with the concepts such as identity, belonging, memory which are facing extinction between the newly developed architectural methods and technologies and constructions increasing, has been an alienated image left in memories. This image appears to us in the fields of glass, painting, sculpture and literature in the works of artists such as Vincent Van Gogh, Herbert Stehle, Fleur Schuell and Mary Bayard White.

Within the scope of the study, besides interdisciplinary art fields, the house theme has been reviewed over sample works on how it has taken place sometimes as a form and sometimes as a concept in the aspects and strong touches combining with the rich plastic values in ceramics.

Keywords: House, Image, Theme, Memory, Alienation.

* Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, ORCID: 0000-0001-7956-392X, zumrutesim@gmail.com

**Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Seramik Anasanat Dalı, ORCID: 0000-0002-8825-6515, gamzeege2@gmail.com

1.Giriş

İlk çağlardan günümüze iklim ve çevre koşullarının getirdiği zorluklar ile insanoğlu sığınabileceği bir mekan aramış, yaşam koşullarındaki dönüşüm, mekan algısında da değişimlere sebep olmuştur. Bir ihtiyaca hizmet eden, barınak ve bir yuva olarak insanı dış etkenlere karşı koruyan ev; aidiyet, güven, rahatlık ve sıcaklık duygusunu da beraberinde taşımıştır.

Ev en yalın haliyle kötülüklerden koruyan ve korkulardan uzak tutan bir yuvadır. Yuva ihtiyacı insanın hem biyolojik olarak hem de kültürel bir varlık olarak hayatının devamı açısından büyük önem taşır. Bir barınak olarak evi ele aldığımızda da kişiyi aile hayatı içinde olumsuz faktörlerden korumaya yönelik görev üstlenir. Temel ihtiyaçlarımızdan biri olan barınmaya karşılık gelen ev bu yönüyle toplumsal hayatımızın vazgeçilmez bir parçası olur. İnsan hep evini özler, bir tek orada rahat eder. Belki de hiçbir mekan insanla bu kadar bütünleşmemiştir (Aksan, 2008, 319).

Açık alanlardan mağaralara sığınan insan, Neolitik dönemle birlikte göçebe yaşamdan yerleşik hayata geçmiş, inşa ettiği kalıcı barınakların sayısı artarak köyleri oluşturmuştur. Bu süreç günümüz kent formuna kadar ulaşır.

İnsan için "barınma" vazgeçilmez bir gereksinim, "ev" ise bu gereksinimin karşılandığı en "özel" mekandır. Ev, dünyaya gelinen, geleceğe hazırlanılan, yeni bir ailenin kurulduğu yerdir. Ev anaçtır, koruyandır. Ev bir anılar deposu, kültürün yansıması, düşlerin kaynağıdır. Ev, kişinin kimliğinin simgesi, hem yalnızlığı hem de sosyal hayatıdır. Ev, gereksinimler bütünüdür (Tüzün, 2002:ix).

Birçok insanın bilinçaltında temellenen ev imgesi, tek katlı kırmızı çatısıyla evrensel anlamda ortak bir noktada buluşur.

Anıların yaşandığı mekânlar bir anlamda bu anıların belleğini oluşturur. Bireyin en önemli anılarını barındıran mekânlardan biri de evdir. Evin içinde çocukluğa ve aileye dair yaşanan anılar bireyin bütün hayatı boyunca önemli bir rol oynar (Albayrak, 2017, 3077).

Aksan'a göre günümüzde evler anlamını yitirerek birer yaşam kutularına dönüşmüştür. Basit bir tüketim nesnesi haline bürünmüş ve yaşayanlar ile hiçbir bağı kalmamıştır. Düş mekânları değildir artık. Evlerin kendi özeli günden güne kimliksizleşmeye başlamıştır.

Modernleşme sürecinde evin kapsadığı özel anlamlar ve eve yüklenen duygusal işlev yerini standart bir mimari yapıya bırakmıştır. Yeni geliştirilen mimari yöntemler ve teknolojiler ile toplumlarda gözlemeye başladığımız aidiyet kimlik ve kültür karmaşası yapılar da karşımıza çıkmaya başlar.

Modernleşmenin toplumlar üzerine yaptığı etkiyi; Giddens şu üç başlık altında özetlemektedir; süreksizlik, bağlamdan koparma ve düşünümsellik (Özyalvaç, 2013, 296).

Sürekli olarak bir yerlere sıkıştırılarak yığınlar arasında yaşam bulmaya çalışan birey, modernleşme ile birlikte evine de yabancılaşmaya başlamıştır. Bu sıkışmışlık duygusu geçmişe olan özlemi ve hep eskiyi anma dürtüsünü beraberinde getirir. Geçmişle bağların kurulması; kimlik, yer, aidiyet duygusunun artması ile ev ortak bir bellek üzerinde toplanmıştır. Bu bağlamda evin kimliği simgesel bir rol üstlenmektedir.

Geçmişe özlem duyarken önemli olan şey, bireyin bulunduğu toplumsal yapıdan kendini uzak hissetmesidir. Bu uzak hissediş ise yabancılaşmayı tetikler ve bireyi yaşantısında teklife ve bireyselliğe sevk eder (Köseman,2018, 374).

Mekan, bellek, anılar üzerine temellenen görüş açıları ile ev teması karikatür, resim, heykel, edebiyat gibi disiplinler arası alanlarda sanatçılar için vazgeçilmez bir ilham kaynağı olmuştur.

2.Disiplinlerarası Sanat Alanlarında Ev Teması

Çoğu zaman sığınma, aidiyet ve mutluluğu çağrıştıran benliğimizi bulduğumuz bir mekan olan ev, bir tema olarak şairin dizesinde, ressamın tuvalinde, heykeltıraşın elinde kısacası plastik ve görsel sanatlarda biçimsel ve kavramsal olarak sanatçının vazgeçilmez konularından biridir.

Evleri yüksek kurdular
Önlerinde uzun balkon
Sular aşağıda kaldı
Aşağıda kaldı ağaçlar
Evleri yüksek kurdular
On bin basamak merdiven
Bakışlar uzakta kaldı
Uzakta kaldı dostluklar
Evleri yüksek kurdular
Cama betona boğdular
Usumuzdaydı unuttuk
Topraklar uzakta kaldı
Toprağa bağlı olanlar.

Resim 1. Yüksek Evde Oturanın Türküsü (<https://www.evrensel.net/yazi/585/yukse-ek-evde-oturanin-turkusu>)

Gülten Akın “Yüksek Evde Oturanın Türküsü” şiirinde, yüksek evlerle gökdelenlerle etrafını saran yalnızlık duygusunu, giderek yeşil çevrenin ve dostlukların azalması ile birlikte geçmişe duyduğu özlemi ev teması çerçevesinde vurgulamıştır.

Resim 2. Evren Karayel Gökkaya “Kuşatma” 70x50 cm, 2015, Tuval üzerine yağlıboya.
(<http://lebriz.com/pages/exhibition.aspx?lang=TR&exhID=4764>)

Ressam Evren Karayel Gökkaya, 2015 yılında “Kadıköy Değişirken” sergisi için oluşturduğu “Kuşatma” adlı eserinde, kentin karmaşasında tek başına kalan bir evi çarpıcı bir şekilde tuvaline yansıtmıştır.

Sanatçı, kentlerin büyük bir kısmını oluşturan, aynulaşmış ve zamanla kimliksizleşmiş gökdelenler arasında, geçmiş ile bağını koparmamış bir evi resmetmiştir.

Hiçbir doğallığın kalmadığı bu sanal çevrede, gelişmişlik ve süreklilik adı altında tüketimin hızlıca vuku bulduğu, tüm donukluğu ile göğe doğru yükselen gökdelenler arasında, bir an önce ortadan kaldırılması gereken bir suçlu gibi tek başına kalmış olarak resmedilen ev, geçmişe, anılara her şeye meydan okumaktadır (Ege, 2019, 19).

Resim 3. Yüzen Şeyler, Houston, Tx • 2010 (<http://www.rontherin.com/thingsthatfloat.html>)

Ressam, heykeltıraş ve yazar kimliği ile Rontherin Ratliff, birçok farklı teknik kullanarak enstalasyonlar ve büyük ölçekli heykeller yapmaktadır. Sanatçının yapıtları insan ile mimari arasındaki ilişkinin özelliklerini araştırır.

Atılan yapı malzemelerinin kaldırılmış mobilyaların ve kurtarılmış aile fotoğraflarının öğelerini kullanarak, hikayemin unutulmaz anılarını ve kaybını bilmenin ne olduğunu sizlerle paylaşıyorum (URL-1, 2019).

2005 Katrina Kasırgası sonucu New Orleans da sel sırasında kişisel bir kayıp ile yaptığı işlerini yeniden hayal eden sanatçı kasırganın taşkın sularının ortasında büyükannesinin oturma odasındaki kayıp giden belleğini işlerine yansıtmıştır. Ev formları yaşamla ilişkisi bulunan nesnelerin kullanımı ile şeklini alır.

Ev aramıyorum, ev ile zihinsel ve fiziksel alanı keşfetmeye çalışıyorum. Bu benim iletişim, sevgi, kayıp, nostalji ile bağlantı kurduğum, geri dönüşü olmayan koşulları kabul etme ve genel bir iyimserlik ifadesi araştırmamın sonucudur. Bu dizinin teması, anıları duyguları geri getiren zamanın geçmiş dönemlerine bakmam için beni cesaretlendirdi. Ev olarak adlandırılan bu yer hakkındaki kişisel anlayışım, çatıya sahip bir yapı değil zaman içindeki bir alandır. Ev tecrübem, tanıdıklık, rahatlık ve güvenlik duygusu sunan anlarda yaşandı (URL-2, 2019).

Resim 4. Vincent Van Gogh, 'Theo'ya yazdığı mektuptaki odasının eskizi (http://www.wikiwand.com/tr/Vincent_van_Gogh%27un_Mektuplar%C4%B1)

Ressam Van Gogh kardeşi Theo'ya 1888 yılında yazdığı mektubunda yatak odasını şu şekilde betimlemiştir;

Sevgili Theo,

Çalışmalarımın ne yönde geliştiği konusunda hiç değilse bir fikir verebilmek için sana küçük bir eskiz gönderiyorum sonunda. Bugün oldukça iyiyim. Gözlerim hala yorgun gerçi, ama aklıma yeni bir resim fikri geldi, eskizini çizmeden edemedim. İşte bu. Otuz numara bir tuval olacak bu da.

Bu kez yalnızca yatak odamı yapacağım ama burada her şeyi renkle vereceğim; her şeyi basitleştirerek daha görkemli hale getirmek ve genelde bir dinlenme ya da uyku izlenimi bırakmak istiyorum. Kısacası, bu tabloya bakanın beyni, ya da daha doğrusu, imgelemi dinlenmeli.

Van Gogh mektubunda kendi imgesindeki yatak odasını, içindeki sakinlik ve eşyalar ile birlikte olabildiğince gerçekçi bir şekilde yansıtmaya çalışmıştır. Sanatçı içine zorla itildiğini vurguladığı sevimsiz dinlenme dönemini, bizlere dinlenme ve huzuru çağrıştıracak odaya dair detaylarda renkler üzerinden tekrar kurgulamıştır. Bu odaya baktığımızda kendimizi evimizdeymişiz gibi hissetmemizi sağlamış ve burada bir yaşanmışlık, bir sığınma alanı oluşturmuştur. Odanın içindeki eşyalar ile birlikte sanatçıyla beraber sandalyeye oturduğumuzu, yatakta uyuyabildiğimizi hissedebilmekteyiz (Eğe,2019, 10).

Herbert Stehle, ev temalı heykellerinde, zıtlıklar ve küçük ayrıntılarla birlikte beton, çelik, ahşap gibi malzemelerden oluşturduğu keskin, net ve yalın bir form algısı vardır.

Her form nesnel olarak tanımlanabilir: ev, merdiven, kare, üçgen, küp... Spesifik, heyecan verici plastik durumlar, içsel kavrayışa izin vermeyen hermetik olarak kapatılmış küçük binalar açık, terk edilmiş alan durumlarıyla birleştirildiğinde ortaya çıkar. Evler, yollar, merdivenler küçük bir plastik alana taşınır ve başlangıçta mimari modelleri andıran minyatür odalar bulunur (URL-3, 2019).

Resim 5. Merdiven Evi, 16x15x37 cm, Beton, 2016
(<http://www.herbertstehle.de/Holz/index.html>)

Resim 5.1. Evden Eve20x10x38 cm, Ahşap, Tel,2018
(<http://www.herbertstehle.de/Holz/index.html>)

Çevre sanatı ve cam üzerine çalışmalarını sürdüren Mary Bayard White, eserlerinin çoğunda çeşitli aydınlatma teknikleri ve geri dönüşüm malzemeleri (cam, ahşap, metal vb.) kullanmaktadır. Sanatçının amacı, şu anki durumunu devam ettirebiliyor olma ya da kendini yenileyebilmeyi ifade eden sürdürülebilirlik kavramını sanat eserleriyle özdeşleştirmektir.

Resim 6. İç Işığa Güvencesiz ve Öngörülemez Yollar, Tornado kavağı ve geri dönüştürülmüş pencere camı, 2006
(<http://www.marywhiteglass.com/projects/dwellings>)

1995 yılında "Konut Serileri" isimli çalışmalarını üretmeye başlayan White, bu serinin bir parçası olan "Işığa Güvencesiz ve Öngörülemez Yollar" çalışması için şu ifadeleri kullanmaktadır:

Toplu "ev" formları oluşturmak doğal ortam ve barınak kavramlarını araştırmak, etrafımızdaki doğal dünyayı anlamak için kırık cam, metal, tahta kullanmak... "Ev" yapmak için nelere ihtiyaç vardır? İç ışığın anlamı nedir? Çalışmalarım aracılığı ile tüm insanların barınma yeme, içme, yaşama ve fiziksel ihtiyaçları ile sürdürülebilir bir yaşam hakkında nasıl katkıda bulunabilirim?(URL-4, 2019)

Ev güvenli alanlarımızdan biridir. Bachelard da dediği gibi; Ev en çok ışığa benzer aslında. Kendi güvenli alanımızdan uzak olduğumuzda ışıkları yanan evlerin içine merakla bakarız. Dışarıyı yalnız ve karanlık, ev ise aydınlık ve kalabalıktır (Gürbilek, 1999, 62).

Birçok farklı malzemeler ile çalışmalarını sürdüren enstalasyon sanatçısı Urs Fischer ise ev temasını, üçgen çatısı ve geleneksel formuyla genellikle büyük ölçeklerde yorumlamıştır. Sanatçı, gerçek hayatta karşımıza çıkan zaman ve dönüşümü, sergilenme sürecinde değişen ve dönüşüme uğrayan, stabil olmayan bir biçim anlayışıyla izleyiciye sunar. Form kendini defalarca yeniden ve yeniden yeniler. Kullanılan malzemenin doğası gereği çalışma tamamen süreç merkezli olarak anlık şekilde değişmekte, tükenmektedir. Bu dönüşüm/değişim ve düzensiz yapı ile hızlı bir şekilde kaybolan çürüyen bir sürece gönderme yapılmıştır.

Resim 7. Ekmek Ev/ Bread House, 2004, 5 x 4 x 5m. (https://www.fondazionenicolatrussardi.com/en/mostre/jet_set_lady/)

Çalışma adından da anlaşılacağı üzere, ekşi hamur ekmeği ile yapılmış ev görünümündedir. Sanki bir çocuğun çizebileceği şekilde basitçe tasvir edilmiştir. Kanaryalar an içerisince yavaş yavaş tükenen bir evi oluşturan çürüyüp bozulan ekmeği istikrarsız bir bina görünümüne çevirerek tüketirler. Genel olarak, çalışma Hansel ve Gretel deki zencefilli ev gibi görünmektedir (Barlas, 2010, 70).

Farklı disiplinlerin bakış açıları ile 'ev' temasının sanatçıların imgeleminde nasıl yeniden şekillendiği incelenmiştir. Seramik sanatında da çalışmalara konu olan ev teması, malzemenin ve teknik imkanların anlatıma olan katkıları doğrultusunda eserler üzerinden kavramsal ve biçimsel olarak incelenmiştir.

3.Seramik Sanatında Ev Teması

Seramik alanında ev teması, saray, köşk, han, cami, medrese gibi binaların güneş gören dış cepheleri için şekillendirilen kuş evleri, kuş yuvası bibloları, ev ve ev eşyaları formunda hediyelik eşyalar olarak hem endüstriyel hem de sanatsal anlamda sıklıkla karşımıza çıkmaktadır.

Sanat disiplinleri arasında, oldukça eski bir geçmişi ve geleneği barındıran Seramik Sanatı neredeyse insanlık tarihi ile aynı sürece sahiptir. Çamura dokunarak şekil verilmesi insanın bu malzemeyle daha sıcak ve güçlü bir bağ kurmasına olanak vermektedir. İnsan kerpiçe çamurla şekillendirdiği evlerden sonra demir konstrüksiyonlu beton binalara geçtiğinde bu bağ zayıflamıştır. Kendi varlığından uzaklaşan ve yabancılaşmanın farkında olan sanatçı ve düşünürler, sistemin değişkenleriyle yeni söylemler ortaya koymuşlardır (Kalay,2013,68).

Seramik genel tanımıyla çeşitli yöntemler kullanılarak şekil verilip sırlı veya sırsız ateşte pişmiş topraktır. Ancak seramiğin temel malzemesi olan kil; toz, sıvı ve plastik halde de çok sayıda sanatçının eserlerinde fırınlanmadan kullanılan bir malzeme olarak karşımıza çıkar.

Genellikle plastik halde farklı renklerde çamurlar ile şekillendirdiği ev formlarından oluşan minyatür yerleşim planlarını, kentsel mekanlarda terk edilmiş bina cepheleri ve pencere kenarlarına yerleştirerek izleyici ile buluşturan Charles Simonds bunlardan biridir. Sanatçı 1970 yılında "Konut" serisinde de kil ve kum kullanarak malzemeleri birbirine harmanlayıp tuğla formları ile eserlerini inşa etmiştir. Yaş bir şekilde oluşturduğu küçük ölçekli mekan uygulamaları ile geçmiş-gelecek ve anılar gibi yeni kuramlar, biçimler sanatçı için önemli unsurlardan biri olmuştur.

Resim 8. Charles Simonds, Dwellings Konutlar, New York, 1975 (<http://www.charles-simonds.com/dwellings.html>)

Sanatçı için diğer önemli unsurlar arasında zamanla enkaza dönüşen değişim, geçicilik ve tüketim süreçleri yer almaktadır. Hava koşulları ile sürekli bir değişim içinde olan eserde seçilen malzemenin bu amaca hizmet etme noktasında doğru bir tercih olduğu söylenebilir.

Resim 9. Ju-Ree Kim, Kkil, su, 400 x 400 x 50cm, Gyeonggi Uluslararası Seramik Bienali, 2015. (<https://garlandmag.com/article/online-exhibition-intimate-immensities/attachment/juree-kim/>)

Resim 10. Ju-Ree Kim, Bir dalgalanmaya başlamak için tek bir hareket yeterlidir 160cm x 70cm x 155cm, Porselen, illüstrasyon ve karışık teknik sehpa, 2019 (<http://www.fleurschell.com/>)

Ju-Ree Kim, yıkılmakta olan eski evlerin mahallelerin minyatür formlarını yapmaktadır. Sanatçı, Kore mimari yapılarından yola çıkarak, en ince ayrıntısına kadar kil evlerini yaş bir şekilde inşa eder ve fırınlamadığı formlarını su ile eriterek yıkımı, kayboluşu gözler önüne serer. “Son yıllarda, devam eden sanayileşme ve kentleşme ile farklı özelliklere sahip birçok bina yıkılıyor ve enkaza dönüşüyor” (URL-5,2019) diyen Ju-Ree Kim eski evlerin mahallelerin kültürünü ve geleneğini devam ettirmektedir. Sanatçıya göre hiçbir şey kalıcı olmadığı gibi güzellik de geçicidir.

Sanatçı yaptığı işleri su ile bütünleştirdiğinde yavaş yavaş birbirlerine karışan, eriyen formları videoya alarak bu süreci izleyiciye sunmuştur. Çökmeye maruz kalan bir binada oluşan hasarlara benzer görüntülerin olduğu eserlerinde, günümüzdeki hızlı yıkım ve dönüşüm süreçlerine göndermeler yapmıştır (Ege, 2019, 28).

Sanatçı “Masamı Paylaş” adlı sergisi için ürettiği “Bir dalgalanmaya başlamak için tek bir hareket yeterlidir” çalışması için;

Başka birini evinize davet etmek - tüm gerçekleri yasaklayan özel sığınağınız. Bir masanın etrafındaki hikâyeleri paylaşmak, güven, arkadaşlık ve nezaketin en üst düzeyidir (URL-6, 2019). İfadelerini kullanır.

Sanatçı küçük bir dokunuşla, zayıflayan insan ilişkileri ile birlikte ilişkilerin gün geçtikçe resmileştiği, bireysellik ve yabancılaşma kavramlarının ön plana çıktığı bu yapay ortamda geçmişe dönük özlemleri ile samimi bir bağ kurmuştur.

Resim 11. Gamze Ege, Şimdi, 12x21 cm, 1040 C, 2017.
(Gamze Ege, Kişisel Arşiv, 2017)

Çalışmalarında saman, talaş, kum gibi organik malzemeler ile karıştırdığı farklı killeri ve plaka tekniğini kullanan Gamze Ege, geçmişle gelecek arasında kaybolan doğal yaşama, özlemini duyduğu sakinliğe, huzura, samimiyete ve anılara vurgu yapar.

Seramik eserlerde yıkım, enkaz, çoğalış, bütünlük, hızlı yapılaşma ve geçmişe özlem gibi temalar üzerinde, gerek şekillendirme tekniği gerek kullanılan renkler ve dokularla, eski ile yeni arasında bir köprü oluşturulması hedeflenmiştir (Ege, 2019, 36).

Eserlerin yıkık dökük görüntüsünün yanında yardımcı materyaller kullanılması çarpıcı bir detay ve zıtlık oluşturur. Evin temel malzemelerinden olan tuğla gerek kaide gerekse yüzeyde doku olarak karşımıza çıkar.

Resim 12. Treehouse House Folly, 2011, Porselen, 1260°C, 50x10 cm (<http://www.isobeleganceramics.com/spaces.html>)

Şehir, oda ve ev temalarını sıklıkla çalışmalarında işleyen Isobel Egan mekan ve mimariden ilham almaktadır. Porselen malzemenin ışık geçirgenliği pürüzsüz yüzey özelliğini kullanarak plaka tekniği ile kırılğan geometrik formlar oluşturmaktadır. Sanatçı, Gaston Bachelard' ın "Mekânın Poetikası" adlı yapıtından çıkışlı eserler de üretmektedir.

Her zaman mimarıktan ve çok boyutlu biçim tasvirinden ilham almış olmama rağmen, çalışmam için ilham kaynağı aslında çok yönlü mimari, mekan, hafıza ve duygu içeriyor. Özel olarak porselen ile çalışıyorum, çünkü malzemenin kendine has özellikleri, yarı saydamlığı ve kağıda benzeyen kalitesi konseptlerimi tam anlamıyla gerçekleştirmemi sağlıyor. İşim, hem fiziksel hem de duygusal olarak mekanla ve mekanın bizi nasıl şekillendirdiği. Yaptığım yapılar binalarla aramızdaki ilişkileri araştırıyor, bu fikirleri birleştiriyor. İzleyicinin merakını pekiştirmeyi ve onları eserin başlangıçta ki saklı yönlerini keşfetmeye ve

içerisindeki alanları keşfetmek için farklı açılardan gözlemleyerek çalışmaya teşvik etmeyi amaçlıyorum (URL-7, 2019).

Çalışmalarında farklı materyaller ve teknikler kullanarak plakaları birleştirip geometrik formlar oluşturan Peter Martinsons "Jolly'nin Evi" adlı eserinde, parçalanmış ev formunu oluşturan detaylarda renkli kontör çizgileri ve evin sıcaklığına samimiyetine referans olacak renkli dokular kullanmıştır. Üç boyutlu bir formda iki boyutlu bir eskiz algısı yarattığı evlerinde; hayatlar darmadağınık, eşyalar etrafa saçılmış, yarıda kalmış yaşamlarda zor ayakta duran bir yapı hakimdir.

Resim 13. Peteris Martinsons, 'Jolly'nin Evi', 1998
(<https://www.rothkocenter.com/wp-content/uploads/2016/07/6-4.jpg>)

1931 Letonya doğumlu olan mimar sanatçı Martinsons İkinci Dünya Savaşı döneminde ailesiyle yaşadığı evleri bombalanmış, evlerini ve bütün eşyalarını kaybetmişlerdir. Bu travma sonrası sanatçı evler ve yaşamlar yaratmak için mimar olmaya karar vermiştir. 1957 yılında Letonya Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesinden derece ile mezun olmuştur. Martinsons mezun olduktan sonra uzun yıllar mühendislik teknolojisi uzmanı olarak tasarım endüstrisinde ve mimar olarak çalışmıştır. 1971 yılından sonra sanatçı kille tanışıp seramik yapmaya başlamıştır. Ünlü seramik sanatçılarıyla çalışmaya başlayan Martinsons bir süre sonra tanınan bir seramik sanatçısı haline gelmiştir (Hasan, 2019, 28).

Resim 14. Ateş Heykelleri, Uluslararası Seramik Festivali, 2009 (http://ninahole.com/photo_gallery/photo_gallery4.html)

Nina Hala, evlerin mimari formlarından esinlenerek kil plakalar ile açık alan heykelleri yapmaktadır. Bulduğu ortama ve mekana göre 1-4 metre yükseklikte şekillendirdiği ve kontrollü şekilde kurduğu formların etrafını fiber battaniye ile kaplayıp açıkta pişirim tekniği ile fırınlar. Pişirim formun büyüklüğüne, et kalınlığına bağlı olarak uygun bir rejimde devam eder. Eserler, fırınlama sonrasında pişirildikleri yerde sabit kalarak sergilenir. Sanatçı, verdiği röportajlarda ortaya çıkan ev benzeri formlarını ego evleri olarak nitelendirmektedir.

Resim 15. Palma Babos Gelecekte Anılar, Sırlanmış Porselen, 1380 C, 2012.
(<https://www.aic-iac.org/en/member/palma-babos/>)

Palma Babos'un birçok sanatçının belleğinde/anılarında şekillenen üçgen çatılı ev çalışmalarının aksine kent yaşamını ve gökdelenleri eleştiren, kule formunda yaptığı porselen çalışmaları bulunmaktadır. Bünyede tek bir renk kullanarak ışık ve gölge ile boşluğu, doluluğu tek bir seferde eserlerine yansıtmıştır. Plakalardan şekillendirdiği parçalar ile üst üste istiflenmiş kalabalık bir şehir silüeti görünümüyle bükülen eriyen ve çöken şehir imgeleri ile hikayeler oluşturmuştur.

Resim 16. Robert Bucek, Bir Refah, Porselen, 140x120x11 cm, 2020 (<https://www.itслиiquid.com/interview-robertbucek.html>)

Resim 17. Robert Bucek, Yerine Getirilmemiş Rüya, Pişmiş toprak, 400x150x220 cm, 2020 (<https://www.itслиiquid.com/interview-robertbucek.html>)

1979 Çek Cumhuriyeti doğumlu heykел sanatçısı Robert Bucek eserlerinde bir hikaye anlattığını ifade eder.

Yaşanmış, görülen veya anlatılmış bir hikaye, edebi veya efsanevi bir hikaye olabilir. Bazen içsel hikayeleri uyandıran bir durum hissi olabilir. Bu hikayeleri somutlaştırarak onlarla özdeşleşiyorum ya da onlara karşı belli bir tavır alıyorum. Bir manzara olmasına rağmen, insanın varlığını ve bu manzarada kendi yerini bulma ve onun bir parçası olma ihtiyacını güçlü bir şekilde hissedebiliyoruz. (URL-8., 2021)

Resim 18. Robert Bucek, Kuru yaz, kil, balmumu, sazlık, 300 x 130 x 60 cm, 2018
(<http://www.robertbucek.cz/galerie/2017-2018>)

Her heykelin, her temanın, her yeni deneyimin, daha geniş bir yarıçapa sahip bir çember oluşturacağına inanan sanatçı için imge olarak 'ev' eserlerinde farklı malzeme seçimleri ile sıklıkla karşımıza çıkar.

Resim 19. Yeşim Zümrüt, "Park Etmek Yasaktır!", Porselen, 2011
(Yeşim Zümrüt, Kişisel Arşiv, (Erişim Tarihi: 20.05.2019))

Çevresel sanat üst başlığında doğaya öykünen ve çevreye farkındalık sağlamayı hedefleyen eserler üreten Yeşim Zümrüt 2011 yılında açmış olduğu "Yolda Çalışma Var" başlıklı kişisel sergisinde yer alan "Park Etmek Yasaktır!" adını verdiği düzenlemesinde özlemini duyduğu huzurlu, sıcak, samimi ev ortamını özelini vurgular. Sanatçı özel alan, aile kavramlarını ise camsız, kapısız, renksiz, savunmasız hayalet evler ve trafik konileri ile simgeler. Sanatçı sergi metninde;

Sıkıntılarımı kapının dışına silkerek girdiğim, en sevdiğimle sohbetlerimin çayımınla birlikte demlendiği ve bisikletin inen lastiğinden başka bir derdimin olmadığı bir ev. Üşenip bir türlü otlarını yolmadığım bahçemdeki ekşi erik ağacının gölgesinde, bir kuş gibi hafif, özgür... Dışarıda kar da olsa, fırtına da kopsa kiremitlerini koruyan ağır, yosunlu taşlar da olsa çatısında... Aynı ada evlerindeki gibi.

Çatısı antenlerle, yolları arabalarla kuşatılmış bu kalabalık ve yalnız şehrin bana ait olmayan mekânlarında, sokaklarında, kapalı kapıların ardında varlığımı korumamı sağlayan hayal çantamın içindekileri saçıyorum sergi mekânına. Bu çantadan saçılanlar da benim korumaya çalıştıklarım, olay

mahalim, dükkânımın önü, hayallerim, özlediklerim, ailem, evim... Park edemeyeceğin yer ...(URL.10, 2019). şeklinde ev özelinde evin temsillerine dair duygularını ifade eder.

SONUÇ

Dışarıdan bakıldığında dört duvar olarak görülen ev, içinde yaşayanlarla, onların duyguları ile kimlik bulur. Bireyselliğin övüldüğü modern çağda insanın topluma aileye ve doğal çevreye uyumu azalmış çevresi üzerindeki denetimi kaybolmuş ve giderek çaresiz kalarak yalnızlaşmıştır. Bu aslında tam anlamıyla kişinin kendisini bir gruba bir aileye bir eve bir topluma ait hissedememesinin sonucudur. Bu yabancılaşma olgusunun, bütün insanlığın ortak sorunu haline gelmeye ve günümüzün gelişmekte olan tüm toplumlarını etkisi altına almaya başladığı söylenebilir. Ailesine ve toplumuna yabancılaşan insan aynı çatı altında birleşmeyi bırakmış yalnızlığına hapsolmuş ve bu sebeple de 'ev' birçoğları için kendisine yüklenen özel anlamı yitirmiştir.

'Ev' form olarak kendini ifade etmenin yanı sıra kişisel arayışların da bir imgesidir. Yuveyı, aileyi ve özel alanı çağrıştıran bir bellek, simge, zamana ve toplumlara göre değişse de kopmayan bir bağdır. İnsana dair olan ve değişen süreç ile birlikte, insan için de anlamı değişen 'ev' tüm sanat dallarını ve sanatçıları etkilemiştir.

Sanatçılar, içinde doğup büyüdüğü, yuva olarak benimsedikleri evlerin tekdüzeliğini, kimliksizleşmesini, insanın önce kendine, sonra da evine yabancılaşmasını bir tema olarak ele aldığı gibi naftalin kokan o sıcak temsilini de eserlerinde işlemişlerdir.

Şair, ressam, heykeltıraş vb. sanat alanlarından pek çok sanatçının kendi malzemesiyle biçimsel ve kavramsal olarak yeniden hayat bulan 'ev' teması; seramik malzemenin plastik değeri, zengin renk, doku ve şekillendirilebilirlik özellikleriyle çok sayıda seramik sanat eserinde de karşılığını bulmuştur. Duyguları ve düşünceleri ifade etmekte kendine dair bir tema olarak 'ev' teması hayatın ve sanatın içinde yer almaya birçok sanatçıya ilham vermeye devam edecektir.

KAYNAKÇA

- Aksan, Gamze (2008). Farklı Yaşamlar Ve Mekan Olarak Siteril Hayatlar. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Dergisi*, 19, 317-322
- Albayrak, Kadir (2017). Heterokroni Olarak Ev: Andrea Maier'in "Das Haus" Adlı Eserinde Mekan ve Bellek. *İdil Dergisi*, 6 (39).
- Bachelard, Gaston (2013). *Mekânın Poetikası*. (Çev: A. Tümertekin), İstanbul: İthaki Yayınları.
- BARLAS, Mert. (2019). *Günümüz Sanatında Mikro-Ütopik Mekan Uygulamaları*. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Seramik Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu, Ankara
- Charles Baudelaire (2001). *Kötülük Çiçekleri*. (Çev. Ahmet Necdet), İstanbul: Adam Yayınları.
- Ege, T. Gamze T.G. (2019). *Çağdaş Seramik Sanatında Ev Teması*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Seramik Anasanat Dalı, Çanakkale.
- Gürbilek, Nurdan (1999). *Ev Ödevi*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Hasan, Deniz (2019). *Yuva Kavramının Seramik Form Ve Yüzeylere Yansıması*. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Seramik Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu, Ankara
- Kandinsky, Wassily (2010). *Sanatta Ruhsallık Üzerine*. İstanbul: Altıncıbeş Yayın.
- Köseman, Zennure (2018). Grace Paley'nin "Anne" Adlı Kısa Kısa Hikâyesinde Yalnızlaşma ve Yabancılaşma. *Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 32, Denizli, s.373-378.
- Özyalvaç, Ali Naci (2013). Mimarlıkta Modernite Kavramı ve Türkiye. *FSM İlimi Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 0 (1), 294-306.
- Tüzün, Mimar Evrim (2002). *Ev/Yaşama Mekanı: Afet Sonrası Gereksinimler*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Van Gogh, Vincent (2013). *Theo'ya Mektuplar*. (Çev. Pınar Kür), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- İnternet Kaynakları**
- URL-1. <http://www.rontherin.com/thingsthatfloat.html> (Erişim Tarihi: 27.08.2019)
- URL-2. <https://www.unlikelystories.org/creators/rontherin-ratliff> (Erişim Tarihi: 27.08.2019)
- URL-3. <http://www.herbertstehle.de/Seiten/Texte.htm> (Erişim Tarihi: 29.08.2019)
- URL-4. <https://directory.weadartists.org/artist/whitem> (Erişim Tarihi: 29.08.2019)
- URL-5. <https://www.crimsonearth.co.uk/> (Erişim Tarihi: 29.08.2019)
- URL-6. <http://www.fleurschell.com> (Erişim Tarihi: 01.09.2019)
- URL-7. <http://www.isobeleganceramics.com/about.html> (Erişim Tarihi: 01.09.2019)
- URL-8. <https://www.itsliquid.com/interview-robertbucek.html> (Erişim Tarihi: 29.03.2021)
- URL-9. <http://www.robertbucek.cz/galerie/2017-2018> (Erişim Tarihi: 29.03.2021)
- URL-10. <http://lebriz.com/pages/lsd.aspx?lang=TR§ionID=1&articleID=890&bhcp=1> (Erişim Tarihi: 02.05.2019).